

Θέμα Α1

Α1

Α. Ήταν μια από τις δυο μεγάλες παρατάξεις που συγκροτήθηκαν στο πλαίσιο της εθνοσυνέλευσης 1862-1864 και στην οποία ο λαός συμμετείχε ενεργά. Οι πεδινοί είχαν ως ηγέτη τον Δημήτριο Βούλγαρη, ο οποίος υπονόμει τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς. Με παρεμβάσεις στο στρατό επιχείρησε τη δημιουργία σώματος «πραιτωριανών» για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία. Εμπόδιο στις επιδιώξεις του στάθηκαν πολιτικές ομάδες και θεσμοί. Ο Βούλγαρης έβρισκε οπαδούς ανάμεσα σ' εκείνους που είχαν διοριστεί παράνομα στο στρατό ή στο δημόσιο, και φοβούνταν μη χάσουν τη θέση τους σε περίπτωση επικράτησης συνθηκών κοινοβουλευτικής νομιμότητας, σε άνεργους πτυχιούχους και στους μικροκαλλιεργητές.

Β.

Το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο έως το 1909 ήταν η εμφάνιση της κοινοβουλευτικής ομάδας των Ιαπόνων, πολιτικού μορφώματος υπό τον Δημήτριο Γούναρη, που ιδρύθηκε το 1906. Επίκεντρο της κριτικής του ήταν η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις εξελίξεις της κοινωνίας. Η ομάδα δεν μπόρεσε να επιβιώσει και διαλύθηκε το 1908.

Γ

Από τις αριστερές ομάδες σοβαρότερη ήταν η κοινωνιολογική εταιρεία, η οποία μεταξύ άλλων, ζητούσε ισότητα ευκαιριών και κοινωνικοποίηση μέσω παραγωγής. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι πίστευε ότι πρέπει να οργανωθούν οι εργάτες σε επαγγελματικές ομάδες και να ιδρύσουν κόμμα. Πράγματι, στα μέσα του 1910 οι Κοινωνιολόγοι ίδρυσαν το Λαϊκό Κόμμα, με αρχηγό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Βασικές προγραμματικές δηλώσεις του ήταν η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης. Στις δεύτερες εκλογές του 1910 εξελέγησαν 7 υποψήφιοι του κόμματος, οι οποίοι παρείχαν κριτική υποστήριξη στους Φιλελευθέρους.

Θέμα Α2

- Α. Σωστό
- Β. Λάθος
- Γ. Λάθος
- Δ. Σωστό
- Ε. Λάθος

Θέμα β1

Το πιστωτικό σύστημα της χώρας βρισκόταν πραγματικά, κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας, σε πρωτόγονη κατάσταση. Ήταν συνδεδεμένο με το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων και ιδιαίτερα με τις εξαγωγές της σταφίδας. Οι έμποροι λειτουργούσαν και ως πιστωτές, με τοκογλυφικές διαθέσεις και όρους. Ο δανεισμός κατευθυνόταν, ως επί το πλείστον, προς τους παραγωγούς και δημιουργούσε προϋποθέσεις εκμετάλλευσης, καθώς ουσιαστικά επρόκειτο για έναν τρόπο προαγοράς της επικείμενης παραγωγής, με δυσμενείς για τον παραγωγό όρους. Την ίδια στιγμή άλλοι κλάδοι της παραγωγής στερούνταν των απαραίτητων για την ανάπτυξή τους πιστώσεων, και έτσι περιορίζονταν οι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Η κατάσταση αυτή ήταν αντίθετη με τις προθέσεις και τις πολιτικές του κράτους και αποθάρρυνε τα ελληνικά κεφάλαια του εξωτερικού. Οι προσπάθειες για την άρση όλων αυτών των εμποδίων υπήρξαν έντονες και προέρχονταν από πολλές πλευρές. Δεν απέβλεπαν τόσο στην εξάλειψη της τοκογλυφίας, όσο στην παράλληλη δημιουργία ενός πιο σύγχρονου πιστωτικού συστήματος, ικανού να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα ειδικών κοινωνικών ομάδων.

Θέμα β2

Την περίοδο 1923 -1928 στην πολιτική πρακτική οι Φιλελεύθεροι ήταν αντιμέτωποι με δύο χρόνια προβλήματα: τη σχέση της πολιτικής εξουσίας με τους αξιωματικούς, και το καθεστωτικό. Η διαρκής αντιπαράθεση στο εσωτερικό του κόμματος για τα ζητήματα αυτά προκάλεσε αντιφατικές επιλογές. Σχετικά με το καθεστωτικό, άλλοι οπαδοί ήταν υπέρ της αβασίλευτης και άλλοι υπέρ της βασιλευομένης δημοκρατίας. Όσον αφορά τη σχέση του κόμματος με τους αξιωματικούς, από τη μια μεριά γινόταν κατανοητό ότι η πολιτικοποίησή τους δημιουργούσε κινδύνους για το πολίτευμα, από την άλλη όμως το φαινόμενο είχε αποκτήσει τέτοια δυναμική, ώστε δεν μπορούσαν να το αρνηθούν, καθώς υπήρχε κίνδυνος προσεταιρισμού των αξιωματικών από την αντίπαλη παράταξη.

Θέμα Γ

Γ1α

Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής κρατικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής. Παρά τις αντιδράσεις της Εθνικής Τράπεζας και κάτω από την πίεση των ξένων συμβούλων, το Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη δευτερογενή πηγή Α, ξεκίνησε να λειτουργεί 14 Μαΐου 1928.

Πολύ γρήγορα πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συνάλλαγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε χρυσό. **Πιο αναλυτικά, προκειμένου να ενισχυθούν τα αποθέματα σε χρυσό, δόθηκε η δυνατότητα, υπό όρους, της μετατροπής του νομίσματος της χώρας σε αγγλικές λίρες, ένα «βαρύ νόμισμα», «ένα νόμισμα χρυσής βάσης», όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στην πηγή.** Αποτέλεσμα αυτής της νομισματικής πολιτικής ήταν η ευθεία εξάρτηση της κυκλοφορίας του χρήματος, αλλά και της γενικότερης προσφοράς του με την πορεία των διεθνών οικονομικών συναλλαγών της Ελλάδας. Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Η περίοδος αυτή κράτησε μέχρι τις αρχές του 1932, οπότε εκδηλώθηκαν στη χώρα οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.

Γ1β

Η κρίση του 1929-1932 ήρθε στην Ελλάδα σε μια περίοδο ευημερίας. Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα. Την άνοιξη του 1932, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος, καθώς και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων. **Σύμφωνα με τη δευτερογενή πηγή του Χρήστου Χατζηιωσήφ, ήδη από το φθινόπωρο του 1931, η ελληνική κυβέρνηση σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ελλάδας κατέβαλλαν προσπάθειες να διατηρήσουν τη μετατροπή της δραχμής σε χρυσό, ώστε να μην υπάρξει υποτίμηση του νομίσματος της χώρας. Σε αυτή την περίπτωση, δε θα ήταν δυνατή η αποπληρωμή τη εξωτερικού χρέους της Ελλάδας. Η επιτυχία της προσπάθειας αυτής ήταν μάταιη, σύμφωνα με το κείμενο, δεδομένου ότι η κυβέρνηση με την Τράπεζα της Ελλάδας ήδη από τον Σεπτέμβριο του 1931 είχαν ξεκινήσει την αποδέσμευση της δραχμής από τα ξένα νομίσματα με διάφορους περιορισμούς που είχαν επιβάλει. Παράλληλα με τις εξελίξεις αυτές, ο πρώτος διοικητής της τράπεζας της Ελλάδας, Αλέξανδρος Διομήδης, κατηγορήθηκε για ευνοϊκή αντιμετώπιση επιφανών βιομηχάνων με το σκεπτικό ότι τους επέτρεψε τη μεταφορά των χρημάτων τους στο εξωτερικό λίγο πριν την επιβολή των συναλλαγματικών περιορισμών. Αυτό οδήγησε σε αντικατάστασή του. Πάντως, μέχρι και την άνοιξη του 1932, η κυβέρνηση δίσταζε να αποφασίσει επίσημα την διακοπή της μετατρεψιμότητας του νομίσματος λόγω των εμμονών - κατά τον Χατζηιωσήφ- της δεσπόζουσας οικονομικής σκέψης της χώρας.**

Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις εξωτερικές συναλλαγές, και μια πολιτική προστατευτισμού, με σκοπό την αυτάρκεια της χώρας. Η Ελλάδα μπήκε με τη σειρά της στο χώρο της κλειστής οικονομίας, όπου οι συναλλαγές καθορίζονταν περισσότερο από γραφειοκρατικές διαδικασίες παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες.

Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήρικ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολόγούσαν τα προς ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.

Δημήτρης Στερνάκας, Γκελτής Θεοδόσης, Συρεπίσιος Γιώργος